

Motion till riksdagen 2022/23:1123

av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C)

Den svenska basindustrin

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga och möta de hinder som finns i vägen för Sveriges basindustrier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för basindustrins kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en konkurrenskraftig infrastruktur för basindustrin och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en välfungerande digital infrastruktur för en ökad digitalisering i basindustrin och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa medel till järnvägsunderhåll avseende viktiga lokala och regionala industrispår och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder ska vidtas för att säkerställa att längre och tyngre lastbilar och tåg skyndsamt tillåts och säkerställa ett tillräckligt, funktionellt och sammanhållet väg- och järnvägsnät i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att påskynda omklassningen av kommunalt vägnät i anslutning till terminaler från BK1 till BK4 i syfte att stärka industrins konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en genomlysning och omarbetning av värderingen av godstransporter i de samhällsekonomiska kalkylerna i syfte att värdera industrins och godsflödets betydelse rätt och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en nationell strategi för hamnverksamheten i syfte att öka hamnarnas kapacitet och betydelse och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att det pågående generationsskiftet med nya isbrytare genomförs utifrån både näringslivets och myndigheternas behov av tillräcklig kapacitet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör analysera förutsättningarna för stöd till svensk basindustri sett mot bakgrund av EU:s nya industristrategi samt den gröna given och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål om att fördubbla Sveriges produktion av utsläppsfri el till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka elproduktionen med 50 TWh innevarande mandatperiod – motsvarande 10 miljoner villors årsförbrukning av el – och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att blyxtinkalla till nya energisamtal med målet att anta en ny bred politisk överenskommelse som säkerställer långsiktiga förutsättningar för energiproduktion och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna, utveckla och stärka lönsamheten för vattenkraften genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder med rimliga kostnader och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga minerallagen till att omfatta geotermala fält och geotermalt vatten och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en genomlysning av möjligheterna till en långsiktigt hållbar utvinning av innovationskritiska metaller och mineral bör göras och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka förutsättningarna för att höja mineralavgiften något och att göra tillämpningen av riksintressena mer flexibel genom att utreda möjligheten till lokalt inflytande och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka berörda myndigheters och domstolars resurser till prövning av miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn och modernisering av minerallagen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att de myndigheter som hanterar tillståndsärenden för industrin har tillräckliga resurser i syfte att förkorta handläggningstiderna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för domstolar och myndigheter att väga in ett projekts klimatnytta när de fattar beslut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändringstillstånd ska användas som huvudregel i miljötillståndsprocesser med syftet att förkorta tillståndsprocesserna och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad använda anmälningsplikt och därmed minska antalet verksamheter som blir föremål för

- individuella prövningar vid miljötillstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en proportionalitetsprincip för avslag i miljötillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koncentrera prövningen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken i bearbetningskoncessionsärenden till färre länsstyrelser och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koncentrera tillsyn enligt 26 kap. miljöbalken för verksamheter och åtgärder kopplade till gruvverksamhet enligt bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd till flera länsstyrelser och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över omfattningen av och ansvarsfördelningen mellan de statliga myndigheternas medverkan i tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges välståndsutveckling har i mångt och mycket sin grund i växande basindustrier. Tillväxten i basindustrin innebar att den genomsnittliga svenska invånarens välståndsnivå tiofaldigades under de hundra år som följde efter 1870. Sedan dess har industrier som förädlar naturtillgångar varit en central del av landets näringsliv. Basindustrier (gruv- och mineralnäring, träindustri, pappersindustri, metallindustri, framställning av fabricerade metallprodukter samt framställning av glas, keramik och andra icke-metalliska mineralprodukter) skapar exportintäkter och arbetstillfällen runtom i landet, inte minst i de mindre tätbefolkade delarna av landet där behovet av arbetstillfällen är som störst.

Investeringarna i basindustrin norra Sverige som aviserats från näringslivet är mycket glädjande. Dessa megaprojekt sätter fokus på behovet av en rad reformer inom en rad områden, reformer som Centerpartiet velat se länge men som nu blir alltmer aktuella. Exempelvis behövs investeringar i utbildningsväsendet, en översyn av inkomstbeskattningen, bättre vägar, järnvägar och flygplatser och en översyn av miljöbalken och en förenkling och effektiv tillståndsprövning för miljöpåverkande verksamheter. Från statligt håll borde man säkerställa att det blir mer attraktivt för utrikesbaserad spetskompetens inom det aktuella industrifältet att söka sig till Sverige. I denna internationella kontext spelar inte minst inkomstbeskattning en relativt stor roll och det är knappast någon hemlighet att Sverige inte är konkurrenskraftigt ur den aspekten. På samma sätt har Sverige en dokumenterat sönderreglerad bostadsmarknad där det är svårt och dyrt att bygga nytt.

När det gäller svensk basindustri kan särskilt nämnas gruv- och skogsnäringen. Av svensk industris totala sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde svarar skogsindustrin för cirka 10 procent. 70 000 människor är direkt anställda i skogsnäringen. När man räknar in alla underleverantörer är 120 000 människor sysselsatta i branschen. År 2020 investerade skogsindustrin för 13,3 miljarder kronor och stod därmed för 20 procent av svensk industris totala investeringar. Det totala exportvärdet

för branschen låg 2021 på 167 miljarder kronor. Gruvnäringen är en bärande del av svensk export och står för cirka 20 000 direkta jobb i Sverige. 2019 investerade gruvnäringen 6,3 miljarder kronor i Sverige, och under de kommande 20 åren väntas ytterligare hundratals miljarder nyinvesteras.

Svensk basindustri är effektiv och ligger i framkant när det gäller till exempel hållbarhet. Miljöarbetet i bolagen sker på ett strukturerat och långsiktigt vis. Tyvärr hämmas dock basindustrierna i sin ambition att växa. Industrierna möter svårigheter när det kommer till att rekrytera personer med nödvändig kompetens, eftersom för få utbildas med efterfrågade tekniska färdigheter. Det krävs både bättre samordning av statens insatser för kompetensutveckling, en mer välfungerande matchning, samt att företagen kan möta sina behov med regelverk för arbetskraftsinvandring som möjliggör en effektiv rekrytering. Samtidigt gör processen med miljötillstånd och byggtillstånd att det är dyrt och tidskrävande att starta nya produktionsanläggningar.

Politiken ska bidra till utvecklingen av alla typer av företag, små och medelstora och större företag, såväl tjänste- som industriföretag. Det finns ingen motsättning mellan industri- och tjänsteproduktion. I debatten har enskilda siffror ibland framställts som att de visar på en avindustrialisering av Sverige. Det är en felaktig föreställning. Industrin spelar en särskilt viktig roll för välförhållanden, då det är i denna sektor som exportvärdet skapas. En betydande del av tjänsteexporten är industrinära tjänster, till exempel underhåll av avancerade maskiner som exporterats. Den svenska tillverkningsindustrin svarar för 20 procent av näringslivets förädlingsvärde. Inom industrin har basindustrin en av de högsta exportandelarna bland industrins samtliga branscher, drygt 90 procent. Nationalräkenskaperna leder ofta tanken fel när den konstgjort delar upp ekonomin. I en modern ekonomi är tjänstesektorn integrerad i industrin och industrin i tjänstesektorn. På punkt efter punkt behövs en analys och ett aktivt reformarbete för att motverka de hinder som svensk basindustri möter. Det är en tematik som återkommande tas upp i denna motion.

Kompetensförsörjning, forskning och innovation

En avgörande faktor för att kunna driva och expandera företag är att det finns möjlighet att anställa kompetent personal. Dagens moderna värld ställer höga och skiftande krav på medarbetarna. Allt fler företagare upplever problem med att hitta kompetent arbetskraft, oavsett konjunkturläge eller bransch. Vi ser en paradox: Arbetslösheten bland i synnerhet grupper som står långt från arbetsmarknaden stiger, samtidigt som företag skriker efter ny personal. Att beskriva fenomenet som enbart en matchningsproblematik är inte längre tillräckligt. Bristen på kompetent arbetskraft med relevant utbildning är ett strukturellt problem. I förlängningen hotar kompetensbristen att skada den internationella konkurrenskraften hos näringslivet.

En grundläggande utveckling är att utbildningssystemet har växt ifrån näringslivets behov. Den otillräckliga kopplingen mellan arbetsmarknad och utbildning behöver åtgärdas med politiska reformer som återigen belönar praktisk kunskap, stärker samverkan mellan näringsliv och utbildning, och skapar incitament för att utbilda sig till yrken som efterfrågas.

Innovationer bidrar ofta till att riva strukturer och skapa nya ordningar. De kan därför inte dikteras fram uppifrån. I en fungerande och dynamisk marknadsekonomi stöts och blöts idéer mot varandra. I fria miljöer där olika perspektiv bryts mot varandra

skapas innovationer som bryter med nuvarande sätt att tänka. För att den här processen ska äga rum krävs ordentligt med riskvilligt kapital och möjlighet till finansiering.

I stället för att tvinga in innovationsarbetet i strukturer ovanifrån behöver vi tänka underifrån och främja både fria tankar och en levande vital debatt. Näringsliv, akademi och det offentliga måste få nya och starkare incitament för att samverka och nyttogöra nya idéer och innovationer. I mångt och mycket handlar den statliga innovationspolitiken om att skapa goda villkor för företagande. De högskolor som verkar regionalt har ofta en viktig roll att spela i det regionala innovationsklimatet. Ofta har de en bra samverkan med det omkringliggande näringslivet.

En framgångsfaktor för att få fler unga att välja en utbildning eller karriär som ingenjör kan vara att tydliggöra hur ingenjörsyrken och hållbarhetsarbete nu alltmer växer samman. Det har påpekats att detta kan skapa förutsättningar för ett ökat intresse från tjejer och kvinnor att välja denna bana. Idag är utbildningarna till högskoleingenjör och civilingenjör de enda yrkesutbildningarna på högskolan där kvinnorna fortsatt är tydligt underrepresenterade. Andelen kvinnor som antas till ingenjörsprogrammen ligger fortfarande endast mellan 25 och 30 procent. Detta ska ställas i kontrast till att det totalt vid högskolestudier är 60 procent kvinnor. Med svensk basindustri som förebild i att knyta samman traditionell industri och den gröna omställningen kan jämställdheten inom ingenjörsutbildningarna och arbetsliv öka.

Skatter

En effektiv ekonomi förutsätter att skatter som styrmedel används med eftertänksamhet. Ett skattesystem som främjar företagande innebär minskad beskattning av samhällsnyttor som investeringar, vinst och arbete. Utgångspunkten i skattepolitiken ska vara att stärka den svenska konkurrenskraften. Som i många andra politikområden bör de lägst hängande frukterna plockas först – att helt enkelt göra det enklare för företagen att bedriva sin verksamhet.

Skatterna är en av de största utgifterna för de flesta företagare. Skattebelastningen har visserligen minskat under det senaste decenniet. Samtidigt är den administrativa bördan fortsatt alltför stor för företag. Exempelvis visar Världsbankens studie "Paying taxes" att det tar lika lång tid idag som det gjorde 2004 för företag att följa skatteregelverket. Hos såväl Sveriges medborgare som företag är tilltron till det svenska skattesystemet och Skatteverket som myndighet mycket stort, men det finns trots allt brister. Attityden till företagare, och tillämpningen och tolkningen av lagarna, varierar i landet. Den osäkerhet och de rättsprocesser som detta leder till kan äventyra seriösa företags möjligheter att överleva. Utöver skattereformer är det nödvändigt att förbättra rättssäkerheten i skattemål och förändra Skatteverkets attityd till företagande.

Infrastruktur och transporter

Pålitliga och miljövänliga transporter blir allt viktigare i en globaliserad värld. Sverige är ett av EU:s mest glesbefolkade länder. Avstånden får inte verka hämmande för konkurrenskraften. Företag måste snabbare kunna få leveranser och skicka ut sina produkter. Samtidigt blir kraven på fungerande transporter för pendling allt högre i takt med att arbetsgivarna efterfrågar mer specifika kompetenser och arbetstagarna skaffar sig mer specialiserade utbildningar. Industrin behöver även andra typer av infrastruktur

än transportinfrastruktur, till exempel energi, fastigheter och IT. Det är därmed viktigt att dessa system utvecklas gemensamt och ses som en helhet. Väl utbyggd digital infrastruktur blir allt viktigare och är i sig en förutsättning för till exempel förarlösa fordon i gruvor och skogsbruk. Att säkerställa tillräcklig kapacitet och täckning är därför mycket viktigt.

Industrin är beroende av att infrastrukturen fungerar inte bara inom Sverige men också av en välfungerande infrastruktur för att föra ut varor från Sverige och föra reservdelar in. Det är viktigt att kapaciteten utökas på redan hårt belastade stråk. För att säkra svensk industriexport samt import av komponenter till industrin måste infrastrukturen förbättras.

Trafikverket har pekat ut ett stort antal järnvägar där hastigheten måste sänkas för att banorna är i så dåligt skick. Det är ett av många exempel på hur det regionala och lokala järnvägsnätet prioriterats ned, trots att flera av banorna är industrispår och mycket viktiga för näringslivet och dess godstransporter. Centerpartiet vill därför se över möjligheten att öronmärka en del av järnvägsunderhållet till att rusta upp lokala banor på den svenska landsbygden med viktig godstransportfunktion, som har stor betydelse för basindustrin och därmed jobb och tillväxt. Dessa hamnar långt ned på Trafikverkets prioriteringar, där stambanorna som regel alltid ligger först.

Centerpartiet värnar utbyggnaden av Inlandsbanan, som med rätt investeringar kan bli ännu viktigare för godstransporter och dessutom frigöra utrymme på andra bansträckningar. Centerpartiet anser fortsatt att utbyggnaden av järnvägen i norra Sverige ska fortsätta och planeringen för att bygga Norrbotniabanan i sin helhet intensifieras.

Det råder ingen tvekan om att transportsektorn är en nyckel för att minska Sveriges totala klimatpåverkan samt konkurrenskraften för basindustrin. Det finns stora miljö- och samhällsnyttor att tillvarata genom att möjliggöra transport av tyngre, längre och mer transporteffektiva fordon på det svenska väg- och järnvägsnätet. Samtidigt som ledig kapacitet utnyttjas mer optimalt och utsläppen av bland annat koldioxid minskar, förbättras konkurrenskraften för transportberoende näringar, som stål-, gruv- och skogsnäringen. Centerpartiet vill göra det möjligt för tyngre fordon att rulla på Sveriges vägar och järnvägar.

I vårt grannland Finland, som också är ett konkurrentland för den svenska skogsnäringen, har en ökning av högsta tillåtna bruttovikt genomförts, från 60 ton till 76 ton. I augusti 2022 fattades regeringsbeslut om att tillåta längre och tyngre lastbilar på delar av vägnätet. Detta är positivt men behöver utvecklas och implementeras för att tillvarata den fulla potentialen. Det är nu viktigt att Trafikverket skyndsamt tar fram anvisningar för var den tunga trafiken ska få gå för hela landet.

Sedan år 2009 pågår försök med längre och tyngre fordonståg än de som tillåts i Sverige i dag. Tillsammans med en rad olika studier visar försöken att utsläppen minskar med mellan 5 och 17 procent (i genomsnitt ungefär 10 procent) per transporterat ton. Det är också ett prioriterat arbete att gå vidare med hur längre fordon än i dag ska kunna introduceras i trafiken. Tyngre och längre fordon är en effektiv åtgärd för att öka transporteffektiviteten och därmed konkurrenskraften.

Centerpartiet vill således se en snabbare implementering av BK4-standard i både statliga, enskilda och kommunala vägar, allt i syfte att få ett sammanhållet och funktionellt transportsystem för mer klimat- och transporteffektiva fordon. Branschen ser idag en gradvis omklassning på det statliga vägnätet, men inte samma tempo i omklassning på kommunala vägar. Kommunerna har i begränsad omfattning varit delaktiga i processen och därför är få kommunala vägar idag utpekade som BK4. Detta riskerar

utgöra ett stort hinder eftersom gods transporteras till och från en industri, terminal eller hamn, och vägarna till dessa noder är i de flesta fall kommunala. För att möjliggöra färd med ett 74-tonsfordon måste hela sträckan vara klassad som BK4.

Samhällsekonomiska kalkylmodeller ligger till grund för vilka beslut om investeringar som fattas. Det är därför helt avgörande att kalkylmodellerna är rättvisande. I dagens modeller framgår inte nyttan av tillförlitliga godstransporter i kalkylmodellerna. Med en felaktig eller ofullständig kalkyl kommer felaktiga samhälleliga investeringsbeslut att fattas. För att beräkna den samhällsekonomiska nyttan i ett projekt behöver även exempelvis restidsvärden justeras så att de ger en mer rättvisande bild av de samhällsekonomiska vinsterna än vad som är fallet i dagsläget. Detsamma gäller även för godset i vårt transportsystem, som är konstant undervärderat. Det behöver genomföras en samhällsekonomisk värdering av godsprojekt som på ett rättvisande sätt speglar deras betydelse för näringslivets konkurrenskraft och för Sveriges konkurrenskraft som nation.

Utvecklingsarbetet med kalkylmodeller och samlade effektbedömningar av godstransporter måste intensifieras. Transporterna är en integrerad del i hela den industriella produktionen och skapar stora mervärden för Sverige. Om transportkedjan bryts fallerar hela systemet tills man kunnat göra en återstart. Återhämtningsförmågan är oerhört viktig, det vill säga robustheten i transportsystemen.

Hamnar och sjöfart

Totalt sett finns i Sverige ett drygt hundratal hamnar, varav ett drygt 50-tal är utpekade som allmänna hamnar, enligt Sjöfartsverkets författningssamling. Svenska hamnar ägs till övervägande del av kommunerna och är jämfört med andra länder mer autonoma och självstyrande. Beslut om etablering och investering i hamnar fattas av hamnens ägare, inte sällan en kommun eller ett lokalt företag. Kommunerna eller det kommunala bolaget står normalt för finansiering av hamninfrastruktur genom egna medel eller genom lån. Att hamnarna drivs utifrån kommersiella förutsättningar tycker Centerpartiet är bra. Med konkurrensneutralitet och marknaden som bas kommer våra hamnar att utvecklas bäst.

Ur ett nationellt perspektiv vore det dock bra att staten i större utsträckning ser den svenska hamnverksamheten som en integrerad del i infrastrukturen. Hamnarna ingår i en nationell och internationell logistikkedja och har en viktig roll att spela i klimatomställningen, något som Sjöfartsnäringens Färdplan för fossilfri konkurrenskraft tydligt beskriver. Därför blir hamnarnas lokala och regionala verksamhet även en nationell angelägenhet. En tydligare och mer sammanhållen målbild för hamnarna ur ett nationellt transportpolitiskt perspektiv skulle kunna bidra till ökad uppfyllelse av de svenska transportpolitiska målen. En sådan målbild skulle innehålla styrning och incitament och se till den samlade logistikkedjans bästa. Centerpartiet menar att när alltmer gods ska flytta över från lastbil till räls och sjöfart kommer hamnarna att bli ännu viktigare. Hamnarnas framtid i Sverige är ljus.

Centerpartiet efterlyser en statlig strategisk plan för hamnverksamhet som tas fram i samverkan mellan godstransportköparna, hamnarna och andra berörda aktörer. En sådan plan skulle bland annat hantera och ta ställning till hur det svenska hamnätet kan bli en allt viktigare del av den svenska logistikkedjan och infrastrukturen och därmed växa i

ekonomiskt och miljömässigt avseende. Det finns en del utredningar att falla tillbaka på inför ett sådant arbete, till exempel Hamnstrategiutredningen.

Centerpartiet menar att hamnverksamhetens möjligheter att växa i lönsamhet hänger samman med dess roll i den gröna omställningen. Här kan staten bli bättre på att ge incitament och stöd så att hamnarna kan erbjuda fler gröna tjänster som rederier och andra transportköpare.

I den nationella transportplanen beslutades att påbörja utbytet av isbrytarflottan med två nya isbrytare. Detta är positivt men otillräckligt. För att säkerställa tillräcklig kapacitet krävs att även den tredje isbrytaren får en modern ersättare. Centerpartiet vill att regeringen skyndsamt går vidare med denna fråga men vill att man gör detta i ett bredare perspektiv där man beaktar basindustrin i nära dialog med godstransportörer, myndigheter, med flera. En ytterligare aspekt som kan komma in är behovet av internationellt samarbete för att optimera upphandling och drift, inte minst med Finland.

Grön omställning, elnät och energi

För att nå riksdagens mål om ett klimatneutralt samhälle år 2045 krävs att svensk basindustri är med och ställer om. En stor del av det praktiska arbetet för att nå målet ligger hos näringslivet. År 2015 drog organisationen Fossilfritt Sverige igång och till dags dato har drygt 20 branscher, många inom basindustrin, lämnat in så kallade färdplaner för hur de vill arbeta för att bli fossilfria – utan att försvaga sin konkurrenskraft. Färdplanerna identifierar hinder på vägen och innehåller förslag till hur arbetet för att nå målen kan underlättas från myndigheter och politiskt håll.

Arbetet med färdplanerna har letts av branschföreningarna själva och processerna har varit öppna och inkluderande. För oss är detta en säker indikation på att den svenska basindustrin går i framkant för den gröna omställningen.

I jämförelse med andra länder producerar den svenska industrin sina varor med låg miljöpåverkan. Det är en missuppfattning att det är genom att inte producera som vi hjälper världen till en hållbar ekologisk och ekonomisk utveckling. En politik som betonar minskad produktion riskerar istället att hämma utvecklingen mot en renare miljö och mindre påverkan på vårt klimat.

Innovation och tekniska framsteg är nödvändiga för en hållbar framtid. Miljöteknik är en framtidsbransch som behöver rätt förutsättningar för att blomstra. Politiken ska säkerställa ramverk som skapar konkurrensfördelar för produktion av miljömässigt hållbara produkter. Med hjälp av en aktivt anpassad miljö-, energi- och innovationspolitik kan de effektiva och rena svenska produktionsanläggningarna gå före och bidra till den gröna omställningen.

EU lanserade i mars år 2020 en ny industristrategi som ska stärka konkurrenskraften för europeisk industri samt underlätta och påskynda den gröna omställningen, mer känt som Den gröna given. Den europeiska gröna given är EU:s nya tillväxtstrategi.

Den gröna given, som presenterades i början av 2020, har potential att bidra till en omställning mot ett mer klimatsmart, resurs- och energieffektivt, hållbart EU där utsläppen är frikopplade från den ekonomiska tillväxten. Den befäster de höjda klimatmålen i en klimatlag och syftar till att påskynda utsläppsminskningstakten av växthusgaser i EU. För att lyckas förutsätts en effektiv implementering i medlemsländerna av den lagstiftning som kommer att presenteras eller revideras till följd av ambitionshöjningarna.

Kärnan i satsningen är målet att 2050 ha blivit världens första klimatneutrala världsdelen. Det framgår tydligt att industrin har en ledande roll att spela i detta skifte och Sverige och vår basindustri kan och bör vara med i framkant. På många områden ligger vi främst – till exempel när det gäller projektet Hybrit i Luleå som använder en tillverkningsprocess för stål på ett klimatvänligt sätt.

Det framgår av industristrategin att industrins egna satsningar bör kompletteras av politiska åtgärder och finansieringsinstrument på EU-nivå och nationell nivå samt av det privata näringslivet. Kommissionen skriver uttryckligen att den till exempel avser stödja koldioxidfria ståltillverkningsprocesser inom ramen för bland annat EU:s innovationsfond.

Här gäller det för svensk industri att hålla sig framme och tillsammans med nationella politiska styrmedel och finansiering se till så att både stöd utifrån omställningstakten i Den gröna given och den nya industristrategin kommer Sverige till del. Det gäller inte minst för små och medelstora företag inom industriell produktion som är i gränslandet mellan innovationsstadium och tillverkningsfas och därför i behov av finansiering. Här bör Sverige vara mycket aktiva i att ombesörja hur EU kan stödja svensk industri.

Energisektorn står för en betydande del av utsläppen internationellt, även om svensk elenergiproduktion har låga utsläpp. Rysslands avskyvärda krig mot Ukraina och dess pågående energikrig mot Europa driver upp energipriserna och kommer att medföra stora utmaningar för alla samhällets aktörer kommande månader, år och decennier. Detta kräver handlingskraft på såväl kort som lång sikt. Beroendet av fossil energi måste brytas en gång för alla, för vår säkerhet och för klimatet.

Vi behöver se över energipolitiken för att öka energiproduktionen, förbättra överföringen, energieffektivisera, satsa på energilagring samt smart och flexibel användning. För att trygga svensk energiförsörjning och för att fortsatt möjliggöra den gröna elexporten vill Centerpartiet att riksdagen ska anta ett planeringsmål om minst 160 TWh ny elproduktion till 2030, vilket innebär en fördubbling från dagens elproduktion. Ytterligare 50 TWh ska tillkomma innevarande mandatperiod och en kriskommission ska tillsättas för att möta dessa mål. Vi vill därtill se nya energisamtal som kan slå fast den långsiktiga energipolitiken, vilket behövs nu mer än någonsin, för klimatets, konkurrenskraftens och Sveriges bästa.

En effektivare användning bör vara utgångspunkten för lagstiftningen, eftersom det medför fördelar både för samhällsekonomin och klimatet. Centerpartiet är drivande för att energieffektiviseringsmålet ska uppgå till 50 procent effektivare användning till 2030 i EU, och att målet för andelen förnybar energiproduktion ska fastställas till 50 procent till 2030.

Ett av de stora problemen i det svenska elsystemet är inte tillgången på energi, utan tillgången på lokal kapacitet; att elen som produceras inte når dit den behövs. Vi ser redan idag begynnande problem i såväl storstadsområden som i mindre orter på grund av att elnätet inte är tillräckligt utbyggt och att lokal produktion inne i städer läggs ned eller inte expanderar i samma omfattning som behoven ökar. För att avhjälpa problemen behövs nya lösningar. Att bygga ny storskalig elproduktion, som kärnkraft, som vissa hävdar, avhjälper inte problemet, eftersom det handlar om flaskhalsar i näten in till städerna och brist på elproduktion lokalt. Vi behöver istället öka den lokala kraftproduktionen, överföringskapaciteten samt korta tillståndsprocesserna för nya ledningar och för nya produktionsanläggningar. Vi vill se en integrerad strategi som inkluderar mellan- och långsiktig energilagring samt nätbalansering. Detta skulle gynna industrin. Tekniken

måste användas smartare. Elnätsregleringen och lagstiftningen behöver anpassas till rådande läge och det behöver bli mer lönsamt med kraftvärme och annan lokal elproduktion.

Vattenkraften spelar en central roll för den svenska basindustrin och för den gröna omställningen. Genom den nya lagstiftningen om vattenkraft har man skapat enklare regler och rimliga krav som förenar miljöåtgärder med långsiktig lönsamhet för vattenkraften, ökad produktion av förnybar el och fortsatt skydd för utveckling av infrastruktur, bostadsbyggande och gröna näringar. Det är viktigt att den nya lagstiftningen får genomslag i myndigheters och domstolars arbete och prövningar. Därför bör myndigheterna med utgångspunkt i principerna för den nya lagstiftningen se över alla relevanta regelverk och föreskrifter bland annat kring KMV-klassning, så att regelkrånglet minskar, miljöprövningarna blir mindre kostsamma och möjligheten att utveckla den förnybara elproduktionen får fullt genomslag. Regeringen måste skyndsamt se till att riksdagens tillkännagivande om att tidsplanen för omprövningarna behöver justeras om inte regeringens prövning av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för tidsperioden 2021–2027 är klart när ansökningstiden för nästa prövningsgrupp löper ut. Vidare bör regeringen se till att alla nödvändiga åtgärder för att minska omprövningarnas negativa effekter på vattenkraftselen vidtas och att de undantag som EU-rätten medger används fullt ut (betänkande 2021/22:CU33).

Den nya lagstiftningen och den fond som branschen inrättat för att underlätta arbetet med att ge vattenkraften moderna miljötillstånd är ett viktigt steg framåt för en mer ändamålsenlig vattenförvaltning. Det återstår dock andra delar av vattenförvaltningen, bland annat vad gäller markavvattnings och dammar som anlagts med andra syften än kraftproduktion. Arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen behöver fortsätta och de principer som varit vägledande för de nya reglerna för vattenkraften, om minskat regelkrångel, respekt för äganderätt och effektiva miljöåtgärder med rimliga kostnader, bör få genomslag i vattenförvaltningen i sin helhet.

Geotermal energi i större skala i Sverige kan ske för att producera kraftvärme för fjärrvärmenät, något som redan sker hos till exempel Krafttringen i Lund, och som Eon har provborrat för i Malmö. Kraftverk byggda på den principen finns redan på flera håll i världen, exempelvis på Island och i Kenya. Det kan även göras på större djup (mer än 7 kilometer) för att producera elektrisk energi i storskaliga kraftverk. Något som det nu förbereds för i Skåne.

Utvinning av geotermal energi liknar gas- och oljeindustrin i så måtto att det sker ur fält där det finns särskilt goda förutsättningar att utvinna energin. Skillnaden är att det inte bidrar till utsläpp av växthusgaser.

Problemet är att energiproduktionen är kostsam att prospektera, provborra och sedan utvinna, och att det i dag inte går att skydda fyndigheterna lagmässigt. Det är här ett hinder för industrin i och med att kostnaden för prospektering och provborring överstiger 300 miljoner kronor, utan möjlighet att skydda fyndigheten, vilket gör att investeringar uteblir, trots att tekniken många gånger är lönsam och kan ge stora tillskott av elenergi i södra Sverige.

I Sverige skyddas och regleras minerallagen mineralutvinning, saltutvinning, utvinning av diamanter, på ett enhetligt sätt. Dess grund går långt tillbaka i tiden. I och med att det saknas enhetligt lagrum för geotermala fält och geotermalt vatten så urholkas även rätten för sakägare att göra sin röst hörd i samråd och i förekommande fall i svenskt rättsväsende. Ett införande skulle därmed även stärka sakägares rättigheter i ett för Sverige nytt energislåg.

I dag regleras geotermala borrhål endast genom att tillstånd skall sökas hos Länsstyrelserna, och det görs ingen skillnad mellan att borra för privat bergvärme, eller storskalig borrhål för produktion till elnät eller fjärrvärmenät. Detta leder till att en aktör efter höga kostnader i form av prospektering och provborrning kan se sin fyndighet utnyttjad av en annan aktör. Skyddet för de höga investeringskostnaderna saknas därmed. Med en enkel ändring i minerallagen skulle detta gå att åtgärda. Det är här viktigt att den i Sverige vanliga bergvärmeutvinningen bibehålls utanför minerallagen för att inte skapa en dyr och onödig process för privatpersoner.

Gruvor, naturresurser och mineralbrytning

Gruv- och mineralnäringen är betydelsefull för Sverige och bidrar till såväl jobb som tillväxt på orter där det ofta är ont om arbetstillfällen. Men den svenska gruv- och mineralnäringen bidrar också till byggandet av det hållbara samhället. Gruvorna är början på långa växande värdekedjor som kommer hela samhället till del, för med de metaller och mineral som utvinns i Sverige kan vi bygga den teknik som behövs för förnybar energi, solceller, batterier, elbilar och mycket mer.

För att lyckas med klimatomställningen är det av stor vikt att trygga försörjningen av de innovationskritiska metaller och mineraler som behövs i modern miljöteknik. I dag är Sverige och EU i hög grad beroende av import från ett fåtal länder, vilket gör tillgången sårbar och säkerhetspolitiskt riskabel. Samtidigt har Sverige avsevärda fyndigheter av dessa metaller och goda förutsättningar att bedriva en hållbar utvinning av dessa, vilket också skapar betydande exportmöjligheter. Storskalig återvinning är viktigt men kommer inte kunna tillgodose framtidens behov. För att utvinning ska bli möjligt behövs en ökad acceptans hos markägaren och hos lokalbefolkningen. Vi vill därför undersöka förutsättningarna för en höjning av mineralavgiften samtidigt som den del av mineralavgiften som i dag tillfaller staten bör gå till lokalsamhället vars närmiljö påverkas.

Att hitta och utveckla en ny fyndighet, att prospektera, är en förutsättning för att starta en ny gruva. Det är tidskrävande och kräver stor kunskap. För ett land som vill ha en aktiv och långsiktigt hållbar gruvnäring är en omfattande prospektering A och O. Intresset för att prospektera i Sverige och därmed kartlägga berggrunden och dela dessa data ligger sedan flera år på historiskt låga nivåer. Sverige fortsätter relativt sett halka neråt på Fraserinstitutets ranking över attraktiva länder att prospektera i. Medan Sveriges geologiska potential är oförändrad är det istället policyfrågor och politisk stabilitet som ändrats i negativ riktning.

Inte heller har EU:s behov av kritiska metaller upphört. Snarare tvärtom. EU-kommissionen varnar nu för att klimatmålen hotas på grund av brist på råvaror som till exempel metaller till batterier. I sin uppdaterade lista återfinns nu 30 material som bedöms som kritiska för vårt samhälle och för välfärden. Den 3 september 2020 släppte EU-kommissionen den uppdaterade listan för kritiska råvaror för EU. Den allra första listan omfattade 15 stycken, den förra 27 och nu återfinns 30 olika material. Nya är bland annat litium, som bland annat används för batterier och energilagring, och strontium, som används för magneter i elbilar. Enligt kommissionens bedömning kommer det att behövas upp till 18 gånger mer litium och fem gånger mer kobolt 2030 för att unionen ska kunna uppnå sitt klimatmål.

En stor del av produktionen av de kritiska materialen sker utanför EU. Det finns däremot en betydande mängd fyndigheter av kritiska material inom EU, bland annat i Sverige. I Sverige har vi kända fyndigheter av bland annat antimon, flusspat, fosfat-mineral, grafit, kobolt, PGE, REE, och volfram.

EU-kommissionens lista visar att utmaningarna för Europas råvaruförsörjning ökar kontinuerligt. Tillgången på kritiska råvaror är hotad då produktionen inom EU är låg eller obefintlig. Nuvarande produktion sker också ofta i ett fåtal icke-demokratier liksom, i vissa fall, konfliktdrabbade länder. Bristen på de kritiska råvarorna påverkar möjligheterna till att ta fram den teknik som behövs för energiomställning och klimat-åtgärder. Annat som påverkas är arbetstillfällena och inte minst försvarsberedskapen. Den tidigare regeringen försämrade genom sin passivitet och oförmåga allvarligt Sveriges position som en av Europas ledande gruvnationer. Prövningsprocessen har gått i baklås och avstannat. Ärenden med överklagade och hänskjutna ansökningar om bearbetningskoncessioner hos regeringen ligger till sig år efter år. HFD:s dom i Norra Kärr-målet (mål nr 2047-14) kom för tre år sedan och ändrade, över en natt, förutsättningarna för tillståndsprövning av svensk gruvverksamhet på ett oförutsebart och genomgripande sätt.

Det är uppenbart att flera åtgärder behöver vidtas skyndsamt för att säkra Sveriges attraktionskraft som prospekterings- och gruvland. En viktig faktor för en effektiviserad gruvprövning – samt prövning av miljöfarlig verksamhet generellt – är att alla delar i rättskedjan och prövningsprocessen är tillräckligt resurssatta. Gruvärenden handläggs i mark- och miljödomstol. Enligt Sveriges domstolars budgetunderlag 2020–2022 kan sådan tillståndspliktig industriell verksamhet, om tillstånd inte meddelas inom rimlig tid, leda till att stora investeringar helt uteblir eftersom ekonomin inte längre tillåter satsningen.

I dag har Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt en central roll för svensk gruvprövning, då det är den mark- och miljödomstol som handlägger flest ansökningar om tillstånd till gruvdrift och dylika omprövningsärenden. Den är redan och sedan lång tid hårt belastad av flera och komplexa ärenden och står inför utmaningar på rekryteringsidan. För att dessa tillståndsprövningsprocesser inte ska pågå orimligt länge måste därför Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt tillföras nödvändiga resurser. Behovet av nödvändiga resurser gäller även övriga berörda myndigheter som t ex ansvariga länsstyrelser och Havs- och vattenmyndigheten. Längre fram i motionen föreslås en verksamhetsförändring gällande genomförandet av länsstyrelsernas prövning och tillsyn. Intill dess att en sådan eventuell verksamhetsförändring genomförs, är det viktigt att de länsstyrelser som ansvarar för dessa prövningar har de personella resurser och den kompetens som krävs för att hantera dessa ärenden på ett skyndsamt och rättssäkert sätt.

Regeringen kan, förutom att avgöra bearbetningskoncessionsärenden, låta utreda och göra en genomgripande översyn och modernisering av minerallagen. Sverige behöver en reform som bland annat beaktar Sveriges folkrättsliga åtaganden gentemot det samiska folket och den internationella diskussionen om konceptet ”social license to mine”, nämligen den berörda befolkningens acceptans för en gruva.

Tillståndsprövning

Trots att samsynen kring svenska miljökrav är stor så tar handläggningstiderna av miljöprövningsärenden allt längre tid. Företag och organisationer i branschen slår larm

om omöjliga investeringsbeslut på grund av handläggningstiderna och bristen på effektivitet hos myndigheterna. Oklarheten kring myndigheternas hantering av ärenden är också ett stort problem som kostar det svenska näringslivet pengar. Det är en helt orimlig situation för de företag som väntar på att få investera hundratals miljoner kronor. För att bryta den negativa trenden med skenande handläggningstider föreslår vi en översyn av åtgärder för att förkorta handläggningstiderna. Det kan till exempel omfatta införandet av en handläggningsgaranti och sanktionsavgifter mot de myndigheter som bryter mot handläggningsgarantin.

Centerpartiet vill göra gröna investeringar enklare och mer lönsamma. För att genomföra detta vill Centerpartiet bland annat införa ett liknande styrmedel som i Irland och Nederländerna, där företag som gör miljö- och klimatsmarta investeringar tillåts skriva av värdet på dessa investeringar snabbare, för att göra en investering mer intressant.

Tillståndsprocesserna måste också påskyndas, så att den gröna tekniken inte blir en pappersprodukt, utan faktiskt kan göra nytta i verksamheterna. Tillståndsprocesser för investeringar i industri och infrastruktur ska vara effektiva, förutsägbara, konsekventa, rättssäkra och leva upp till rådande krav kopplade till miljö- och klimatpåverkan.

Men så ser det inte ut i dag. Det finns många exempel på hur tillståndsansökningar drar ut på tiden i flera år på grund av långsam handläggning och slentrianmässiga överklaganden. Att myndigheter och domstolar inte väger in en investerings sammanvägda klimatnytta relativt eventuell lokal miljöpåverkan är ett annat problem.

Detta kan avskräcka klimatinvesteringar i Sverige. Det riskerar omställningen, minskade utsläpp, minskade kritiska råmaterial och elförsörjningen. Vi måste förbättra lagstiftningen och hur byråkratin använder sig av den så att det offentliga främjar såväl jobb och ekonomi som miljö och klimat. Då måste vi införa en avvägningsregel för klimatnytta i miljöbalken, en task force för regelförenkling, kapa företagens administrativa börda.

Det ska bli enklare att ansöka om enbart ändring av en miljöfarlig verksamhet, så kallat ändringstillstånd, vilket skulle medföra kortare handläggningstider. Centerpartiet vill också minska antalet individuella prövningar av verksamheter, i de fall det är möjligt.

Vi har de senaste åren sett ett antal avslag från domstolar på miljöstillståndsansökningar på vad som i allmänhetens ögon kan anses vara petitesser. Företag som skickat samrådsinbjudningar till alla invånare istället för att skicka till enbart vissa specifikt. Konkurrenter som inte fått möjlighet att tycka till och andra saker som kan anses vara detaljer. Att ansökan då avvisas och skickas tillbaka till bolaget efter flera år av förberedelser och miljonbelopp på små formaliamissar gör också att domstolsprocesserna korkas igen, samtidigt som det blir dyrare och krångligare för företagen.

Med målet att halvera tillståndsprocesserna är det därför viktigt att inte ha fler domstolsmål än nödvändigt. Det som kan anses vara petitesser bör därför inte fälla en hel tillståndsansökan på tusentals sidor. För att undvika det bör därför en proportionalitetsprincip införas. Är felaktigheten av liten eller ringa betydelse bör tillstånd ändå kunna ges, istället för att den återförvisas till bolaget med alla förseningar det medför. Sådan återförvisning är sannolikt mycket samhällsekonomiskt kostsam och ett slöseri med samhällets tid och resurser, samtidigt som konkurrenskraft och omställning hämmas. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att utreda och införa en sådan proportionalitetsprincip i miljöstillståndshandlingen.

Ett redan mycket bekymmersamt och ansträngt läge gällande Sveriges attraktionskraft som en av EU:s ledande gruvnationer har tyvärr ytterligare försämrats. Trots att Centerpartiet genom januariavtalet medverkade till flera åtgärder i akt och mening att öka effektiviteten i tillståndsprocessen har rättsläget liksom attraktionskraften försämrats ytterligare. Bland åtgärderna som Centerpartiet medverkat till kan nämnas förstärkningen av förvaltningsanslagen för länsstyrelserna och Naturvårdsverket med totalt 48 miljoner kronor 2021, för att ge prövningsmyndigheterna förbättrade förutsättningar genom att korta handläggningstiderna och förstärka arbetet med prövning.

Centerpartiet medverkade också i enlighet med januariavtalet till att dåvarande regeringen tillsatte Miljöprövningsutredningen (M 2020:06) med uppdrag att se över det nuvarande systemet för prövning enligt miljöbalken och föreslå åtgärder för att uppnå en modernare och mer effektiv prövning. Utredningen ska fokusera särskilt på åtgärder som kan underlätta investeringar som bidrar till klimatomställningen eller innebär en minskad miljöpåverkan. Riksdagen biföll regeringens proposition Mer ändamålsenliga sammansättningsregler för mark- och miljödomstolarna (prop. 2020/21:104) och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021. Förslagen i propositionen bedömdes leda till ett bättre resursutnyttjande och en mer effektiv handläggning för domstolarna utan att rättssäkerheten påverkas. Det återstår att se om förslagen och lagändringarna åstadkommer sådana effekter.

Mark- och miljööverdomstolens dom av den 6 juli 2021 (mål nr M 1579-20), där Miljööverdomstolen (MÖD) avvisade Cementas ansökan om täkttillstånd vid Slite på Gotland, har satt frågan om tillståndsprocessernas effektivitet, rättssäkerhet och förutsebarhet i blyxtbelysning. Domen väcker frågor om domstolarnas processledningsansvar och statliga myndigheters medverkan vid miljöprövning. Även om MÖD uppenbarligen inte anser att avgörandet har en särskild betydelse som vägledning vid bedömning av likartade frågor i framtiden, sätter domen likväl fingret på en vanligt förekommande situation. Efter att en sökande verksamhetsutövare i årtal processat sin ansökan med miljökonsekvensbeskrivning om olika tillstånd till bland annat miljöfarlig verksamhet, täktverksamhet eller vattenverksamhet anses slutligen av domstolen att den även med gjorda kompletteringar är behäftad med så väsentliga brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens inverkan på miljön. MÖD gjorde i Cementa-fallet därför bedömningen att det föreligger ett processhinder för prövning av Cementas ansökan om tillstånd och avvisade den följaktligen.

Det finns ytterligare åtgärder som kan underlätta och förbättra svenska myndigheters prövning och handläggning i tillståndsärenden. Ett sådant förslag är att koncentrera prövningen enligt 3–4 kap. miljöbalken om de svåra avvägningarna mellan motstående markanvändningsanspråk till 1 länsstyrelse istället för dagens 21. Det har visat sig svårt för vissa länsstyrelser att tillämpa miljöbalkens hushållningsbestämmelser på ett adekvat sätt. Att koncentrera prövning och tillsyn av gruvverksamheter till en eller ett par myndigheter skulle, liksom i andra fall där koncentration sedan år 2012 är vanligt förekommande inom länsstyrelsernas verksamhet, kunna vara ett sätt att åstadkomma en högre effektivitet, en mer rationell användning av resurser samt att säkerställa en fungerande rättssäkerhet. Ärendenas komplexitet och behovet av likformigt utförande är sådana omständigheter som talar för att en koncentration skulle vara motiverad. Det skulle skapas en tydlighet om myndighetens ansvar och myndigheten skulle ha goda förutsättningar att bygga kompetens. Eftersom förslaget att koncentrera prövningen enligt 3–4 kap. miljöbalken kritiserats för att då sakna naturlig koppling till tillsynsarbetet, förordar vi

därför i konsekvensens namn att såväl denna prövning samt tillhörande tillsyn därför koncentreras till en eller ett par länsstyrelser.

Ytterligare ett reformförslag är att överväga om dagens ordning med ett obegränsat antal statliga myndigheter med respektive ansvarsområde i tillståndsprocessen är adekvat och ändamålsenligt. Idag ska länsstyrelsen enligt 1-2 §§ förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion bl a svara för ”den statliga förvaltningen i länet, i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret för särskilda förvaltningsuppgifter” (1 §) samt ”verka för att nationella mål får genomslag i länet, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar, utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser” (2 § p.2). I ljuset av dessa stadganden finns anledning att överväga om dagens ordning innebär onödigt dubbelarbete eller överlapp mellan olika statliga myndigheters ansvar.

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Rickard Nordin (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Martin Ådahl (C)

Alireza Akhondi (C)

Ulrika Heie (C)

Stina Larsson (C)

Helena Lindahl (C)

Daniel Bäckström (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)